

Gilles Ivain

Uuden urbanismin kaava¹

Sire, olen toisesta maasta.

Ikävystymme kaupungissa, siellä ei enää ole auringon temppeleitä. Ohi kulkevien naisten jalkoväliin kuvittelivat dadaistit jakoavaimen, surrealistit taas kristallimaljan; se on kadonnut. Osaamme lukea kasvoista kaikki lupaukset, mikä on morfologian viimeisin vaihe. Julisteiden taide kesti kaksikymmentä vuotta. Ikävystymme kaupungissa, meidän on kamppailtava ankarasti löytääksemme vielä seinämainosten mysteerit, huumorin ja runouden viimeisimmän vaiheen:

*Patriarkkojen kylpylä
Lihanleikkukoneita
Notre-Damen eläintarha
Urheiluapteekki
Marttyyrien elintarvike
Läpikuultavaa betonia
Main-d'Or'n saha
Funktionaalisen rekuperaation keskus
Pyhän Annen ambulanssi
Viidennen avenuen kahvila
Jatkettu Vapaaehtoistenkatu
Perhetäysihoitola puutarhassa
Sivullisten hotelli
Villikatut*

Ja Pikkutyttöjenkadun uimahalli. Ja Kohtaamiskadun poliisiasema. Quai des Orfèvresin lääketieteellis-kirurginen klinikka ja työnvälitystoimisto. Aurinkokadun tekokukat. Hotelli Linnankellari, Baari Valtameri sekä Kahvila Meno ja Tulo. Hotelli Aikakausi.

Ja tohtori Philippe Pinelin, mielvikaisten hyväntekijän, omituinen patsas kesän viimeisinä iltoina. Tutkimusmatkailla Pariisissa.

Ja sinä, unohtuneena, muistosi kaikkien maailman tyrmistysten runtelemina, haaksirikkoutuneena Pali-Kaon punaisissa luolissa, vailla musiikkia ja maantiedettä, et ole enää lähdössä kohti haciendaa, jossa juuret ajattelevat lasta

ja jossa viini päättyy kalenterin satuihin. Tämä on nyt loppu. Et tule koskaan näkemään haciendaa. Sitä ei ole olemassa.

On rakennettava hacienda.

***

Kaikki kaupungit ovat geologiaa; niissä ei voi ottaa kolmea askelta kohtaamatta haamuja, jotka ovat aseistautuneet legendojensa koko arvovallalla. Liikumme *suljetussa* maisemassa, jonka maamerkit vetävät meitä jatkuvasti kohti menneisyyttä. Tietyt *liikkuvat* tarkastelukulmat, tietyt *pakenevat* perspektiivit antavat meille välähdyksen alkupe- räisestä tilakäsityksestä, mutta näkymä pysyy sirpaleisena. Sitä on etsittävä kansansatujen ja surrealististen kirjoitusten maagisista paikoista: linnoista, loputtomista muureista, pienistä unohtuneista baareista, mummuttimaisista luolista, kasinoiden kuorrutuksesta.

Näissä ummehtuneissa kuvissa säilyy vähäinen katalysoiva voima, mutta on lähes mahdotonta käyttää niitä *symbolisessa urbanismissa* elvyttämättä niitä uudella merkityssisällöllä. Mieleemme, jossa kummittelee vanha kuvasto, on jäänyt pahasti jälkeen koneiden täydellistyneisyydestä. Eri yritykset nykyaikaisen tieteen integroimiseksi nyky- kaisiin myytteihin ovat jääneet riittämättömiksi. Sillä välin abstrakti on tunkeutunut kaikkiin taiteisiin ja erityisesti nykypäivän arkkitehtuuriin. Puhdas plastisuus, tarinaton mutta liikkumaton, hivelee silmää ja jäädyttää sen. Toisaalta löytyy muita sirpaleisia kauneuksia, ja yhä kauempana ja kauempana siintää luvattujen synteisien maa. Kaikki ailahtelevat tunneperäisenä elävän menneisyyden ja jo valmiiksi kuolleen tulevaisuuden välillä.

Emme tule pitkittämään mekaanisia sivilisaatioita ja kylmää arkkitehtuuria, jotka lopulta johtavat ikävysty- neeseen ajanvietteeseen.

Ehdotamme uusien liikuteltavien lavasteiden keksimistä.
(...)

Pimeys vetäytyy valaistuksen edestä ja vuodenajat ilmastoitujen huoneiden edestä: yö ja kesä menettävät viehätyksensä, ja sarastus katoaa. Kaupunki-ihminen luulee pakenevansa kosmista todellisuutta eikä myöskään uneksi enää siitä. Syy tähän on selvä: unella on lähtökohtanaan todellisuus, ja se todellistuu siinä.

Tekniikan tuorein kehitysvaihe mahdollistaa pysyvän kytköksen yksilön ja kosmisen todellisuuden välille tukahduttaen kokonaan sen epämiellyttävät puolet. Tähdet ja sade voidaan nähdä lasikaton läpi. Liikkuva talo kääntyy auringon mukana. Sen liukuseinät sallivat kasvillisuuden tunkeutuvan elämään. Kiskoille asennettuna talo voi siirtyä meren rantaan aamulla ja palata jälleen metsään illalla.

Arkkitehtuuri on yksinkertaisin tapa *artikuloida* aikaa ja tilaa, *moduloida* todellisuutta, pakottaa unelmoimaan. Kyseessä ei ole pelkästään plastinen artikuloiminen tai modulointi, katoavaisen kauneuden ilmaus, vaan vaikutusvaltainen modulointi, joka jättää jälkensä inhimillisten intohimojen ikuiseen kaareen ja edistykseen näiden intohimojen toteuttamisessa.

Huomisen arkkitehtuuri on siis keino muokata nykyisiä käsityksiä ajasta ja tilasta. Se tulee olemaan keino *tietää* ja *keino toimia*.

Arkkitehtoninen kompleksi tulee olemaan muokattavissa. Sen piirteet muuttuvat osittain tai kokonaan seuraten sen asukkaiden tahtoa. (...)

Menneet yhteisöt tarjosivat massoille absoluuttisen totuuden ja kiistattomia myyttisiä esimerkkejä. *Suhteellisuuden* ajatuksen tulo moderniin henkeen sallii aavistaa seuraavan sivilisaation KOKEELLISEN puolen, vaikkakaan tämä ilmaisu ei tyydytä minua. Sanokaamme sen olevan notkeampi, ”huvittuneempi”. Tämän liikkuvan sivilisaation perustoista arkkitehtuuri tulee olemaan – ainakin aluksi – keino kokeilla tuhatta tapaa muokata elämää pitäen silmällä synteisiä, josta ei voi tulla muuta kuin legendaarinen.

Banalisaation mielisairaus on vallannut planeetan. Kaikkia hypnotisoi tuotanto ja mukavuus – viemäriverkosto, hissi, kylpyhuone, pesukone.

Tämä asiointi, joka syntyi kurjuuden vastaisesta protestista, on ohittanut päämääränsä – ihmisen vapauttamisen aineellisista huolista – ja tullut nykyhetken pakkomielleeksi. Rakkauden ja automaattisen jätekuilun välissä kaikkien maiden nuoriso on tehnyt valintansa jätekuilun hyväksi. On tullut välttämättömäksi saada aikaan täydellinen henkinen muutos tuomalla päivänvaloon unohtuneet intohimot ja luomalla kokonaan uusia intohimoja. Sekä tekemällä *intensiivistä propagandaa* näiden intohimojen puolesta.

Olemme jo maininneet halun rakentaa tilanteita eräänä perustarpeista, joille seuraava sivilisaatio tulee rakentumaan. Tämä *absoluuttinen* luomisen tarve on aina ollut tiiviissä yhteydessä tarpeeseen *leikkiä* arkkitehtuurilla, ajalla ja tilalla. (...)

Eräs arkkitehtuurin merkittävimmistä edeltäjistä on Chirico. Hän ratkoi poissaolojen ja läsnäolojen ongelmia ajassa ja tilassa.

Tiedetään, että objekti, jota ei ensimmäisen *vierailun* aikana huomata, aiheuttaa seuraavien vierailujen aikaisen poissaolonsa kautta vaikutelman, joka ei ole määriteltävissä: taannehtivan oikaisun seurauksena *objektin poissaolo*

muuttuu havaittavaksi läsnäoloksi. Paremminkin: vaikka se pysyy yleisesti epämääräisenä, vaikutelman luonne vaihtelee poissaolevan objektin luonteen mukaan sekä sen mukaan, miten tärkeänä vierailija sitä pitää, levollisesta ilosta aina karmaisevuuteen (tarkastelumme kannalta ei ole erityisen merkittävää, että sieluntilan välikappale on tässä tapauksessa muisti. Olen valinnut tämän esimerkin vain mukavuussyistä).

Chiricon (pasaasien kaudelta olevissa) maalauksissa *tyhjä tila luo täysinäisen ajan*. On helppoa kuvitella tulevaisuus, jossa toimivat vastaavanlaiset arkkitehdit ja jossa heillä on vaikutusvaltaa joukkoihin. Emme voi tänä päivänä kuin halveksua vuosisataa, joka sulkee tällaiset *piirustukset* niin sanottuihin museoihin.

Tämä uusi näky ajasta ja tilasta, joka tulee olemaan tulevien rakennusten teoreettinen perusta, ei ole vielä selkeä eikä se tulekaan täysin selkeytymään ennen kuin kokeiluja käyttäytymismalleilla on tapahtunut tähän tarkoitukseen varatuissa kaupungeissa, joihin on koottu järjestelmällisesti paitsi mukavuuden ja turvallisuuden minimin mahdollistava infrastruktuuri, myös rakennukset, joihin sisältyy suuri evokatiivinen ja vaikutusvaltainen voima; symboliset rakennukset, jotka kuvaavat intohimoja, voimia sekä menneitä, nykyisiä ja tulevia tapahtumia. Muinaisten uskonnollisten järjestelmien, vanhojen satujen ja ennen kaikkea psykoanalyysin rationaalinen laajentaminen arkkitehtuuriin tulee aina vain kiireisemmäksi tehtäväksi sitä mukaa, kun syyt intohimoistua katoavat.

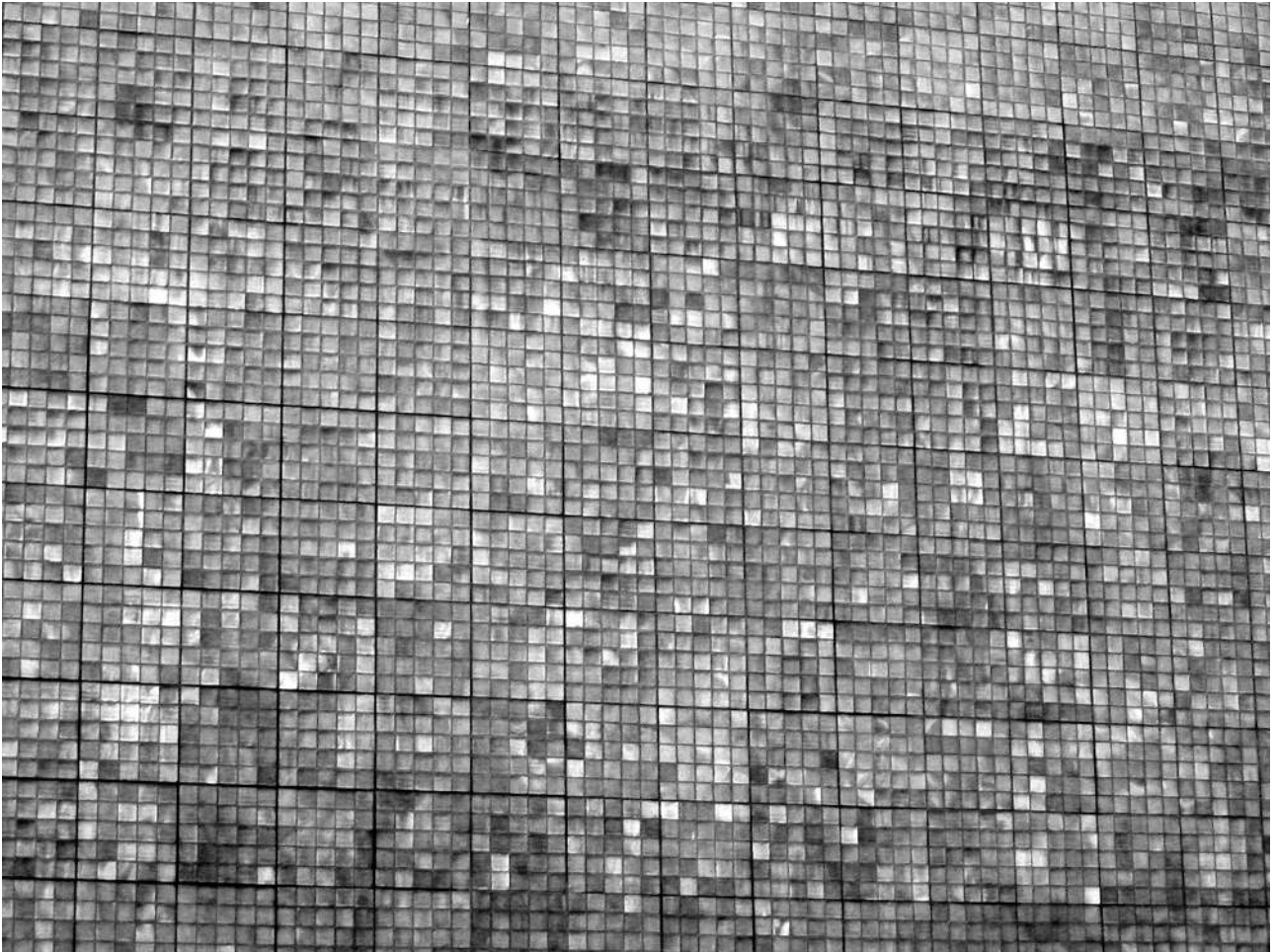
Jokainen niin sanoaksemme asuu omassa henkilökohtaisessa ”katedraalissaan”. Tulee olemaan huoneita, jotka saavat uneksimaan paremmin kuin huumeet, ja taloja, joissa ei voi muuta kuin rakastaa. Eräät toiset taas vetävät matkalaisia voittamattomasti puoleensa...

Tätä hanketta voidaan verrata silmäkääntötemppeihin perustuviin kiinalaisiin ja japanilaisiin puutarhoihin – sillä erotuksella, että niitä ei ole tehty asumista varten – tai Jardin des Plantesin naurettavaan labyrinttiin, jonka sisäänkäynnin luona lukee typeryyden huippu, Ariadnen työtömyys: *Leikkiminen labyrintissä kielletty*.

Tämä kaupunki voitaisiin hahmottaa mielivaltaiseksi kokoelmaksi linnoja, luolia, järviä ja niin edelleen... Se olisi urbanismin barokkivaihe tarkasteltuna tiedon eräänä muotona. Mutta tämä teoreettinen vaihe on jo ohitettu. Tiedämme, että olisi mahdollista pystyttää nykyaikainen rakennus, joka ei millään tavalla muistuttaisi keskiaikaista linnaa, mutta joka säilyttäisi ja moninkertaistaisi *Linnan* runollisen voiman (säilyttämällä viivoille tiukan minimin, siirtämällä tiettyjä toisia viivoja, aukkojen sijoittamisella, topografisella paikantamisella ja niin edelleen).

Tämän kaupungin korttelit voisivat vastata luetteloa erilaisia tuntemuksia, joita kohdataan *sattumalta* arkielämässä.

Kummallinen kortteli – Onnellinen kortteli, erityisesti asutukselle varattu – Jalo ja traaginen kortteli (kilteille lapsille) – Historiallinen kortteli (museoita, kouluja) – Hyödyllinen kortteli (sairaala, työkalukauppoja) – Pahaenteinen kortteli, ja niin edelleen... Sekä *Astrolaario*, joka ryhmittelisi kasvilajit sen mukaan, millaisessa suhteessa ne ovat tähtien kiertoon; planetaarinen puutarha, joka olisi verrattavissa siihen, mitä tähtitieteilijä Thomas ehdottaa perustettavaksi Wienin Laaer Bergille. Välttämätön asukkaiden saamiseksi tietoisiksi kosmisesta. Ehkä myös

Kuva Hanna Hyvönen

kuoleman kortteli, ei siksi, että siellä kuoltaisiin, vaan siksi, että siellä *elettäisiin rauhassa*; ja tässä ajattelen Meksikoa ja viattoman julmuuden periaatetta, joka tulee minulle joka päivä rakkaammaksi.

Esimerkiksi Pahaenteinen kortteli korvaisi hyvin ne helvetinkolot, joita monilla kansoilla oli aikoinaan pääkaupungeissaan: ne symboloivat elämän pahoja voimia. Pahaenteisellä korttelilla ei olisi mitään tarvetta sisältää todellisia vaaroja, kuten ansoja, tyrmiä tai kaivoksia. Se olisi vaikeasti lähestyttävä, kammottavasti koristeltu (viiltäviä vihellyksiä, hälytyskelloja, ajoittaisia sireenejä soimassa tahdittomasti, hirvittäviä veistoksia, moottoroituja mobileja nimeltä *Auto-mobilet*) sekä yhtä huonosti valaistu yöllä kuin se on sokaisevasti valaistu päivällä heijastusilmiön väärinkäytön avulla. Keskellä ”Karmaisevan mobilen aukio”. Kun markkinat kyllästetään tietyllä tuotteella, se saa tuotteen arvon laskemaan: tutkimusmatkoillaan Pahaenteisessä korttelissa lapsi ja aikuinen oppisivat olemaan pelkäämättä elämän ahdistavia ilmiöitä ja sen sijaan huvittumaan niistä.

Asukkaiden ensisijainen toimintamuoto tulisi olemaan JATKUVA DERIVOIMINEN. Hetkestä toiseen jatkuva maiseman vaihtuminen tulee aiheuttamaan täydellisen ek-syneisyyden. (...)

Myöhemmin, eleiden väistämättömän loppuunkulumisen aikana, tämä derivoiminen siirtyy osittain eletyn alueelta representaation alueelle. (...)

Taloudelliset vastaväitteet ovat vain näennäisiä. On tiedossa, että mitä enemmän paikka on *varattu leikin va-*

paudelle, sitä enemmän se vaikuttaa käyttäytymiseen ja sitä suurempi on sen vetovoima. Tämän todistaa Monaco, Las Vegasin valtava maineikkaus – sekä Renon, tuon vapaan rakkauden irtokuvan. Siellä on kuitenkin kyse pelkistä rahaleikeistä. Tämä ensimmäinen kokeellinen kaupunki eläisi suureksi osaksi suvaitusta ja kontrolloidusta turismista. Avantgarden myöhemmät toiminnot ja projektit keskittyisivät sinne kuin itsestään. Muutamassa vuodessa siitä tulisi maailman intellektuaalinen pääkaupunki, joksi se myös yleisesti tunnustettaisiin.

Suomentaneet Antti Arnkil ja Tommi Uschanov

Viite

1. *Internationale Situationniste* n:o 1, kesäkuu 1958. – Venäläissyntyinen Ivan Štšeglov (s. 1934) kuului lettristien varhaisten *dérive*-kokeilujen keskeisiin kehittäjiin. Hän kirjoitti tässä suomennoksena julkaistavan tekstin (”Formulaire pour un urbanisme nouveau”) lokakuussa 1953 salanimellä Gilles Ivain. Pian tämän jälkeen hän ilmeisesti lakkasi osallistumasta lettristien toimintaan. Vuonna 1958 Štšeglovin teksti ilmestyi *Internationale Situationniste* -lehden numerossa 1. Vuonna 1963 hän otti yhteyttä Guy Debordiin ja Michèle Bernsteiniin, ja ilmeni, että hän oli ollut jo vuosia pakkohoidossa mielisairaalassa. Oteita kirjeistä Debordille ja Bernsteiniin ilmestyi *Internationale Situationnistien* numerossa 9 vuonna 1964. Kirjeiden julkaisemisen yhteydessä Štšeglovin ilmoitettiin suunnittelevan laajennettua versiota vuoden 1953 tekstistä, mutta se ei ole koskaan ilmestynyt. – *Suom.huom.*